
BİREYLERİN BOŞ ZAMAN FAALİYETLERİNE KATILMALARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER İLE CİNSİYET ARASINDAKİ İLİŞKİ: LİSANS ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK BİR UYGULAMA

Doç. Dr. Cengiz DEMİR
Ege Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü Öğretim Üyesi
cengiz.demir@ege.edu.tr

Nesrin DEMİR
Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Doktora Öğrencisi
nesrinturhan@yahoo.com

ÖZET

Bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerin boş zaman tercihleri üzerine etki dereceleri de bireyden bireye farklılık göstermektedir. Bu çalışmada, literatür araştırması sonucu belirlenen 45 faktörün etki derecelerinin cinsiyete göre değişimi analiz edilerek, bir grup lisans öğrencilerinin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını en çok ve en az etkileyen faktörler belirlenmiştir.

ABSTRACT

There are many factors influencing leisure participation of individuals. At the same time, these factors have different significance level on the leisure preferences of individuals. At this study, the significance of 45 factors identified from literature review by gender were analyzed, then, the most and least significant of 45 factors influencing leisure participation of a group of undergraduate students were determined.

GİRİŞ

Zamanın çalışmakla ilgili bölümünün dışında kalan zaman dilimi içerisinde boş zaman da yer almaktadır (Karaküçük, 1995, 19). Çalışma ve boş zaman

kavramları, toplumların bu kavramları kullanmaları ve yeniden tanımlamalarıyla birlikte asırlardır değişmektedir (Weston, 1996, 16). Boş zaman ve çalışma kavramları tamamiyle birbirine zıt kavramlardır (Adler ve Adler, 1999).

Steward (1998), boş zaman kavramının zihinsel olarak geniş bir anlam ifade ettiğini belirtmiştir. Boş zaman kavramının anlamı günlük yaşantıda da oldukça karmaşıktır. Tek bir kavram ya da boyutta açık bir tanımı yapılamaz (Russell ve Frances, 1996).

Boş zaman kavramı, düşüncede hoşnutluk yaratan, arzu edilen zamanı ifade etmektedir (Freysinger, 95; Kelly ve Kelly, 1994). Kısacası boş zaman; serbest, zorunlu olmayan zamanı kapsamaktadır (Khan, 1997). Samdahl (1991) boş zamanı bir tür özgürlük olarak nitelendirmiştir. Boş zaman, hayatın gerekliliklerinin yerine getirilmesinden sonra arta kalan zaman olarak tanımlanırken zaman ögesi açısından yaklaşıldığı görülmektedir (Karaküçük, 27).

Boş zaman kavramı çoğu zaman serbest zaman kavramı ile karıştırılabilmektedir. Boş zaman, iş saatleri dışındaki serbest zaman aralığıdır. Serbest zaman; özgürce geçirilen çalışma dışı zamandır. Boş zaman, kişinin çalışma dışı faaliyetler için kullandığı zaman aralığı olup serbest zamanın bir parçasıdır. Kişiler eğer serbest zamanlarında

çalışma kaygısı olmaksızın diledikleri gibi hareket edebiliyor ve bu faaliyetlerden hoşnutluk, mutluluk duyarak tatmin oluyorsa boş zaman faaliyeti gerçekleştirmiş olurlar.

Mieczkowski serbest zamanı (free); hiçbir faaliyette bulunulmadan geçirilen zaman olarak, boş zamanı (leisure) (Serbest zaman (free) ve boş zaman (leisure) kavramları birbirlerine çok yakın kavramlar olup, diğer dillerden Türkçe'ye tercümelerinde tam karşılıklarının bulunmaması nedeniyle tartışmalara yol açabilmektedir.) ise; özel sayılabilecek nitelikteki faaliyetlere katılarak geçirilen zaman şeklinde ifade etmiştir. Boş zamanın bazı özellikleri şunlardır (Mieczkowski, 1990, 9-10);

- Dıştan gelen zorlamalara bağlı kalmadan bireysel kontrolün sağlandığı,
- Eğlenme, hoşnutluk, mutluluk duygusu uyandıran,
- Herhangi bir ücretin alınmadığı,
- Kendi kendine olan, tatmin edici deneyimlerin yaşandığı zaman aralığıdır.

Yukarıda belirtilen özellikler nedeniyle, birçok filozof ve sosyologa göre boş zamanın tanımını yapmak oldukça zor bir iştir. Çünkü boş zaman sübjektif bir yapıya sahiptir. Boş zamanla ilgili tanımlar da tanımın içerdiği amaca göre değişiklik gösterecektir (Hall ve Page, 1999, 3)

Boş zamanın çalışma dışı zaman olması, kişilerin çalışma süreleriyle boş zamanları arasındaki ilişkiyi belirlemektedir. Yani, kişilerin çalışma süreleri arttıkça boş zamanları azalmakta, çalışma süreleri azaldıkça boş zamanları artmaktadır. Yapılan araştırmalar, sanayileşmeyle birlikte insanların yaptığı birçok işin makineler tarafından yapılmaya başlanmasının çalışma sürelerini azalttığını göstermektedir. Yine benzer araştırmalar, sanayileşmiş ülkelerde yaşam şartlarının iyileşmesi ve sağlık alanındaki gelişmeler ile birlikte insan ömrünün de uzadığını göstermektedir. İnsanlar geçmiş yıllara oranla daha az çalışmakta ve daha uzun süre yaşamaktadır. Bu tür gelişmeler, insanların serbest zamanlarında da bir artışa neden olmakta, dolayısıyla boş zamanı artan insanlar daha fazla boş zaman faaliyetlerine katılma fırsatı bulabilmektedir (Demir ve Çevirgen, 2006, 5).

Bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Aşağıda, literatür araştırması sonucu belirlenen 45 faktörün etki derecelerinin cinsiyete göre değişimi analiz edilerek, bir grup lisans öğrencisinin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını en çok ve en az etkileyen faktörler analiz edilmiştir.

Cinsiyet ile Boş Zaman Faaliyetlerine Katılmayı Etkileyen Faktörler Arasındaki İlişki

Cinsiyet, bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen en önemli faktörlerden birisidir. Gerçekleştirilen birçok bilimsel çalışma da bu olguyu desteklemektedir.

Culp (1998), cinsiyetin sosyal etkinin oldukça önemli bir parçası olduğu ve bireylerin boş zaman faaliyetlerini sınırlayan önemli bir unsur olduğunu belirtmiştir.

Henderson ve diğerleri (1996) yapmış oldukları çalışmada, kadın ve erkeğin toplumda karşı karşıya kaldıkları meselelerin farklı olduğunu, dolayısıyla boş zamanlarında gerçekleştirdikleri faaliyetlerin de farklı olduğunu belirtmişlerdir.

Moccia'ya göre (2000), cinsiyet, boş zaman faaliyetlerini tercih etmede önemli bir rol oynamaktadır. Altergoot ve McCree (1993) yapmış oldukları çalışmada Moccia'yı destekleyici sonuçlara ulaşarak, bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen faktörler arasında aile yapısının ve cinsiyetin önemli rol oynadığını belirlemiştir.

Gerçekleştirilen bazı çalışmalar, özellikle kadının toplumdaki rolünü belirlemeye yöneliktir. Waren (1990), boş zaman faaliyetlerine katılmada, kadınların erkeklere nazaran daha az fırsat ve olanağa sahip olduğunu, bunun da kadının toplumdaki yerinden kaynaklandığını belirlemiştir. Çünkü kadının toplumdaki temel rolünün ev işleriyle uğraşmak ve çocuk büyütme olduğu, bunun da kadınların boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkilediğini ya da sınırlandırdığını belirlemiştir. Henderson ve arkadaşları da (1996) yapmış oldukları çalışmada benzer bir sonuca ulaşarak, çocuk sahibi olmayan bayanların boş zaman faaliyetlerine katılmada daha özgür olduklarını ortaya koymuştur.

Hudson (2000) yapmış olduğu çalışmada, boş zaman faaliyetlerine katılmada bay ve bayanlar arasında önemli farklılıklar olduğunu tespit etmiştir. Boş zaman faaliyetlerine katılmada kadınlar erkeklere oranla daha fazla engelle karşılaşmaktadırlar (Henderson ve Bialeschki 93; Shaw 94) ve birçok kadın, boş zaman faaliyetlerine katılabilmek için kendilerine yeterli kadar fırsat verilmediğine inanmaktadırlar (Henderson ve Bialeschki, 1991). Henderson yaptığı çalışmada (1995), kadınların boş zaman faaliyetlerine katılmak için ailelerinden yeterli kadar destek alamadıkları ve yeterli serbest

zamanlarının olmadığı yönünde tespit edilmiştir.

Bayanlar ev işleriyle uğraşmak, çocuk bakmak gibi rollerinden dolayı boş zaman faaliyetlerine katılmada erkeklere nazaran daha az fırsata sahiptir (Henderson, 1990). Yapılan bazı çalışmalardan elde edilen bulgular; bayların bayanlara nazaran daha fazla boş zaman olanaklarına sahip olduğu yönündedir (Bolla, Dawson, ve Harrington, 1991; Carrington, Chivers ve Williams, 1987).

Bayanların fiziksel yapısı da boş zaman faaliyetlerine katılmayı etkileyebilmektedir. James (1995), çeşitli nedenlerden dolayı bayanların dış görünüşlerinin, halka açık tesislerde katıldıkları faaliyetleri sınırlandırabildiğini tespit etmiştir. Archer ve McDonald (1991), ergenlik çağındaki bazı kızların cinsiyete bağlı olarak bazı spor türlerine katılmadıklarını belirlemiştir.

Birçok fiziksel aktivitenin erkekler tarafından tercih edilmesinin temel nedeni de erkeklerin beden yapısının kadınlara oranla daha güçlü olmasından kaynaklanmaktadır (Kane, 1990; Nelson, 1994).

Yukarıda verilen örnekler, cinsiyet ile boş zaman faaliyetlerine katılım arasında önemli bir ilişki olduğunu göstermektedir. Literatür araştırması sonucu belirlenen 45 faktör de bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılımlarını önemli düzeyde etkilemektedir. Demografik özellikler arasında da yer alan bazı faktörleri kısaca açıklayacak olursak:

Gelir:

Bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen diğer önemli bir faktör de gelirdir. Özellikle belli bir harcama gerektiren boş zaman faaliyetlerine katılmanın ön koşulu harcanabilir gelire sahip olmaktır. Bireyler temel ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra gelirlerinden bir kısmını arttırabiliyorlarsa, gelirlerinin arta kalan kısmı ile boş zaman faaliyetlerine katılmaları söz konusu olabilmektedir. Dolayısıyla, bireylerin elde etmiş oldukları gelir sadece katılabilecekleri boş zaman faaliyetinin türünü değil aynı zamanda katılım sıklığını da etkileyebilmektedir.

Searle ve Jackson (1985) yapmış oldukları çalışmada, bireylerin gelir düzeyleri ile boş zaman faaliyetlerini tercih etmeleri arasında bir ilişkinin olduğunu belirlemiştir. Jackson (1990), yüksek gelire sahip bireylerin yeni olarak nitelendirilen boş zaman faaliyetlerine daha fazla katılma eğiliminde olduklarını tespit etmiştir.

Dattilo ve diğerleri (1994) yapmış oldukları çalışmada, ev işleri ile uğraşan ve herhangi bir işte çalışmayan ev kadınlarının gelir yetersizliğinin, boş

zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen en önemli faktörler arasında olduğunu belirlemiştir.

Eğitim Düzeyi:

Eğitim düzeyi ile bireylerin katıldıkları boş zaman faaliyetleri arasında da önemli bir ilişki bulunmaktadır. Örneğin eğitim düzeyi yüksek bireyler, sinema, tiyatro, opera, bale gibi kültürel faaliyetleri eğitim seviyesi düşük bireylere nazaran daha fazla tercih etmektedirler. Sağcan (1986, 85), yeni yerler ve yeni şeyler görme arzusunun eğitim düzeyi ile doğru orantılı olarak arttığını belirtmiştir.

Yaş:

Yaş, boş zaman faaliyetlerine katılmayı etkileyen önemli faktörlerden bir diğeridir. Örneğin genç yaş grubunda bulunan bireyler yaşlılara nazaran daha fazla fiziksel aktivite ve spor faaliyetlerine katılma eğilimindedirler (Kunz ve Graham, 1996). Dolayısıyla her yaş grubunun katılmış olduğu boş zaman değerlendirme faaliyetinin türü ve sıklığı da farklıdır. Örneğin gençler boş zamanlarında disko, bar vb. yerlere gitme eğiliminde iken, çocuk yaşta olanlar oyun oynamayı, parka gitmeyi vb. tercih ederken, yaşlılar ise daha sakin sayılabilecek yerlerde bulunmayı tercih etmektedirler.

Lisans Öğrencilerine Yönelik Boş Zaman Araştırması

Bu bölümde, bir grup Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin boş zaman araştırması anket formuna vermiş oldukları cevaplar analiz edilerek, bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen 45 değişik faktörün cinsiyete göre etki dereceleri belirlenmiştir. Diğer demografik özellikler ile boş zaman faaliyetlerine katılmayı etkileyen faktörler arasındaki ilişkilerin boyutu ayrı bir çalışmada ele alınmıştır (Çalışma kapsamında ayrıca, lisans öğrencilerinin boş zamanlarında ne tür faaliyetlere katıldıkları, demografik özellikler ile katıldıkları sportif faaliyetler arasındaki ilişki de ele alınmıştır.).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, bir grup Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu öğrencisinin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen ve literatür araştırması sonucu belirlenen 45 faktörün önem derecelerinin cinsiyete göre ne derece değiştiğini belirlemektir.

Araştırmanın Soruları

1. Lisans öğrencilerinin demografik özellikleri (cinsiyet, yaş grupları, medeni halleri, hangi sınıfta öğrenci oldukları, ücretli bir işte çalışıp çalışmadıkları ve aylık gelir durumları) nelerdir?
2. Öğrencilerin cinsiyeti ile boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyebilecek 45 faktör arasında herhangi bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, bir grup Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulunun 1,2,3 ve 4. sınıflarında okuyan toplam 183 öğrenciden 165'inin katılımıyla gerçekleştirilmiştir (örnek kütleinin %90'ı). Örnek kütle sınırlı bir popülasyonu temsil etmekle birlikte, öğrencilerin Yüksek Öğrenim Kurulu (YÖK) tarafından yapılan Öğrenci Yerleştirme Sınavı sonucunda araştırmanın yapıldığı ilgili okula yerleştirilmiş olmaları, ele alınan konular ile ilgili lisans öğrencilerine yönelik sınırlı da olsa genelleme yapma olanağını verebilmektedir.

Araştırmanın Önemi

Boş zaman ve rekreasyon derslerini de kapsayan turizm eğitimi alan lisans öğrencilerinin, boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen faktörlerin cinsiyete göre önem derecelerinin belirlenmesi ve üniversite gençliğinin boş zamanlarını iyi değerlendirebilmeleri için neler yapılması gerektiği konusunda üniversitelerin ilgili birimlerine veri teşkil edecek olması araştırmanın en önemli yanını teşkil etmektedir.

Bu çalışma örnek alınarak, Türkiye'nin 7 bölgesinde bulunan üniversitelerin öğrencilerini kapsayan geniş çaplı bir araştırmanın YÖK ya da diğer üniversitelerin ilgili birimleri tarafından yapılmasıyla birlikte daha geniş bir genelleme yapma olanağı bulunacaktır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma kapsamında değişik soru tiplerinden oluşan anket kullanılmıştır. Anketler öğrencilere uygulanmadan önce 5 kişiyi kapsayan ön anket yapılarak, yanlış anlaşılmaya neden olabilecek ya da düzeltilmesi gereken hususlar ele alınmıştır. Son şekli oluşturulan anket, 1., 2., 3. ve 4. sınıflarda okuyan toplam 183 lisans öğrencisinden 165'ine uygulanmıştır (örneklemin %90'ı).

Anket 2 kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım, deneklerin demografik özellikleri hakkında bilgi toplamaya yöneliktir. İkinci kısım, bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen 45 faktörün etki derecelerini belirlemeye yöneliktir. Etki derecelerini belirlemede 5'li likert ölçeği kullanılmıştır (Deneklerin yapmış olduğu değerlendirmede; 1= Çok az etki, 2= Az etki, 3= Orta düzeyde etki, 4= Önemli etki, 5= Çok önemli etki şeklinde ele alınmıştır.).

Anket verilerinin analizinde, frekans tabloları, çapraz tablolar, aritmetik ortalama, kıkare testi ve güvenilirlik testi kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde istatistik paket programı SPSS 10.0 versiyonu kullanılmıştır.

Frekans tablosu; veri setinde yer alan bir değişkenin kolay bilgi edinilebilir biçimde küçükten büyüğe doğru dizilerek tekrarlı ölçümlerin bir araya getirilmesi ve bu değerlere sahip birim sayılarının belirli bir düzende gösterilmesidir (Özdamar, 1999, 159).

Çapraz tablo; iki veya daha fazla değişkenin çok yönlü tablolarının hazırlanmasıdır.

Aritmetik ortalama; bir seriyi oluşturan terimler toplamının serideki tüm eleman sayısına oranıdır.

Kikare testi; iki ve çok yönlü çapraz tabloların bağımsızlık analizi için kullanılır.

Güvenilirlik analizi; bir bireyin bir olaya karşı bilgi, tutum ve davranışları ölçekte yer alan k sayıda verdiği cevapların değerleri (puan, skor) toplanarak bulunuyorsa bu ölçekte yer alan soruların birbirleri ile yakınlıklarının derecesini ortaya koymak için yapılır (Özdamar, 513)

Alfa katsayısı, ölçekte yer alan k sorunun varyansları toplamının genel varyansa oranlanması ile bulunan bir ağırlıklı değişim ortalamasıdır. Bu katsayı 0 ile 1 arasında değişim göstermektedir.

Anket Verilerinin Değerlendirilmesi ve Yorumlanması

Anket verilerinin değerlendirilmesi ve yorumlanması aşağıda belirtilen alt başlıklar altında yapılmıştır.

Örneklemin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 1, ankete cevap veren 165 öğrencinin demografik özelliklerini göstermektedir.

Örneklemin demografik özellikleri; cinsiyet, yaş grubu, medeni hal, buldukları sınıf, bir işte çalışıp çalışmama ve aylık gelir durumu olmak üzere 6 ayrı başlık altında ele alınmıştır.

Cinsiyet

Öğrencilerin demografik özellikleri incelendiğinde; 165 öğrencinin 99'u bay (%60), 66'sı (%40) bayandır.

Yaş Grubu

Öğrencilerin büyük bir bölümü (%78.8) 17-21 yaş arasında yer almaktadır. Türkiye'de, öğrenim gören bir bireyin normal eğitim sürecinde aksaklık olmadığı taktirde, üniversiteye gitme yaşınının 17 olması bunun en önemli göstergesidir. Bununla birlikte 22-26 yaş arası 35 öğrencinin bulunması (%21.2), Türkiye'de üniversite giriş sınavında ilk seferde başarılı olamayan, herhangi nedenlerle öğrenimlerine ara veren ya da bazı derslerde başarısız olarak öğrenimlerini uzatan öğrencilerin olduğunu göstermektedir.

Medeni Hal

Öğrencilerin sadece 3'ünün (%1.8) evli olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin büyük bir bölümünün (%98.2) bekar olması beklenen bir sonuçtur. Türkiye'de üniversite öğrenimi görenlerin büyük bir kısmı öncelikli olarak, kendi ihtiyaçlarını gidererek öğrenimlerini tamamlama ve ülkedeki ekonomik güçlükleri de göz önüne alarak daha sonraki yaşlarda evlenme eğilimindedirler. Deneklerin büyük bir oranının (%97) herhangi bir işte çalışmaması da bu olguyu güçlendirmektedir. Öğrencilerin öncelikli sorunu evlenmeden çok öğrenimlerini başarı ile tamamlamak ve bir iş sahibi olmaktır.

Öğrencinin Hangi Sınıfta Bulunduğu

Anket formu; Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulunun 1.sınıfından 44 (%26.7), 2.sınıfından 42 (%25.5), 3.sınıfından 43 (%26.1) ve 4.sınıfından 36 (%21.8) kişi tarafından doldurulmuştur. Anket formunu dolduran 165 öğrenci, toplam okul mevcudunun %90'ını temsil etmektedir.

Öğrencinin Ücretli Bir İşte Çalışıp Çalışmadığı

Anketi cevaplandıran öğrencilerin sadece 5'i (%3) herhangi bir işte çalıştıklarını belirtmiştir. Bu sorunun amacı, işsizlik oranının az olduğu gelişmiş ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de çalışırken okuyan öğrencilerin bulunup bulunmadığını

belirlemektir. Çünkü boş zaman faaliyetlerine katılmayı etkileyen en önemli faktörler arasında; harcanabilir gelir düzeyi ve çalışma dışı zaman yer almaktadır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun herhangi bir işte çalışmaması (%97), çalışan öğrencilere oranla daha fazla boş zamana ve daha az gelire sahip olduklarını göstermektedir.

Öğrencinin Aylık Gelir Durumu

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun çalışmamasına rağmen ortalama bir gelire sahip olmaları, gereksinmelerinin büyük bir çoğunluğunun aileleri tarafından karşılandığını göstermektedir.

165 öğrenciden 64'ü (%38.8) 150 milyon ve aşağı, 53'ü (%32.1) 151-200 milyon arası gelire sahip olduklarını belirtmiştir. 351 milyon ve üzeri gelire sahip olan sadece 3 öğrencinin bulunması (%1.8), öğrencilerin çoğunluğunun gelirinin sınırlı düzeyde olduğunu; yeme, içme, barınma vb. temel ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra katılabilecekleri ve yüksek harcama gerektiren boş zaman faaliyetlerinin çeşidini sınırlandırabileceğinin bir göstergesidir.

Bireylerin Boş Zaman Faaliyetlerine Katılmalarını Etkileyen Faktörlerin Önem Derecelerinin Analizi

Literatür araştırması bölümünde belirtildiği gibi, bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını ve bireysel tercihlerini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerin önem dereceleri farklıdır ve kişiden kişiye değişiklik gösterebilmektedir. Çalışmanın bu bölümü, kapsamlı literatür araştırması sonucu belirlenen 45 değişik faktörün farklı cinsiyete sahip bireylerin boş zaman tercihlerini ne derecede etkilediğini belirlemeye yöneliktir.

45 faktörün her bir öğrenci grubu üzerinde (bay ve bayan) etki dereceleri belirlenmeden önce, çalışmanın bu bölümünde kullanılan 5'li Likert ölçeğinde yer alan her bir faktör için öğrencilerin vermiş oldukları cevapların güvenilirlik analizi yapılmıştır.

Güvenilirlik analizi sonucunda alfa değeri .9119 bulunmuştur. Bu sonucun elde edilmesinde, örnek kütleinin %90'nına ulaşılması ve oluşturulan ölçeğin denekler tarafından kolay anlaşılabilir ve yanlış anlaşılmaya fırsat vermeyecek şekilde hazırlanmış olması etkili olmuştur.

Tablo 1: Deneklerin Demografik Özellikleri (N= 165 Öğrenci)

Demografik Özellikler		Frekans	Yüzde(%)
Cinsiyet	Bay	99	60,0
	Bayan	66	40,0
Yaş Grubu	17-21 Yaş Arası	130	78,8
	22-26 Yaş Arası	35	21,2
Medeni Hal	Evli	3	1,8
	Bekar	162	98,2
Öğrencinin Bulunduğu Sınıf	Birinci Sınıf	44	26,7
	İkinci Sınıf	42	25,5
	Üçüncü Sınıf	43	26,1
	Dördüncü Sınıf	36	21,8
Öğrencinin Ücretli Bir İşte Çalışıp Çalışmadığı	Çalışıyor	5	3,0
	Çalışmıyor	160	97,0
Öğrencinin Aylık Gelir Durumu	150 milyon ve aşağısı	64	38,8
	151-200 milyon arası	53	32,1
	201-250 milyon arası	25	15,2
	251-300 milyon arası	13	7,9
	301-350 milyon arası	7	4,2
	351 milyon ve üzeri	3	1,8

Tablo 2 : Lisans Öğrencilerin Boş Zaman Faaliyetlerine Katılmalarını Etkileyen 45 Faktörün Etki Dereceleri, Sıralamaları ve Aritmetik Ortalamaları (N= 165)

Sıralama	Faktörler	Çok Az Etki		Az Etki		Orta Düzeyde Etki		Önemli Etki		Çok Önemli Etki		Aritmetik Ortalama
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
1	Özgürlük, bağımsızlık, kendine güven	9	5,5	4	2,4	15	9,1	35	21,2	102	61,8	4,31
2	Sorumluluklar	4	2,4	6	3,6	16	9,7	55	33,3	84	50,9	4,26
3	Kişilik yapısı	8	4,8	9	5,5	23	13,9	40	24,3	85	51,5	4,12
4	Boş zaman tesislerinin mevcudiyeti-durumu	4	2,4	6	3,6	30	18,2	51	30,9	74	44,9	4,12
5	Gelir durumu	8	4,8	8	4,8	22	13,3	48	29,2	79	47,9	4,10
6	Boş zaman tesislerinin ulaşılabilirliği	5	3,0	9	5,5	29	17,6	58	35,2	64	38,7	4,01
7	Hayattan beklenti ve tatmin	9	5,5	8	4,8	29	17,6	48	29,1	71	43,0	3,99
8	Sosyal çevre	9	5,5	6	3,6	30	18,2	56	33,9	64	38,8	3,96
9	Boş zaman faaliyetlerine katılmanın sağlık için yararlı olduğu inancı	6	3,6	13	7,9	31	18,8	47	28,5	68	41,2	3,95
10	Tatil süreleri (yıllık/aylık/haftalık)	8	4,8	6	3,6	32	19,4	59	35,8	60	36,4	3,95
11	Boş zaman faaliyetlerine katılmanın maliyeti	7	4,2	13	7,9	25	15,2	62	37,5	58	35,2	3,91
12	Arkadaş gurupları	9	5,5	14	8,5	29	17,6	43	26,1	70	42,3	3,91
13	Yetenekler	14	8,5	9	5,5	30	18,2	42	25,5	70	42,3	3,87
14	Çalışma saatlerinin düzenlenmesi	8	4,8	11	6,7	40	24,2	46	27,9	60	36,4	3,84
15	Çalışma saatleri	7	4,2	14	8,5	35	21,2	50	30,3	59	35,8	3,84
16	Kültürel yapı	13	7,9	8	4,8	30	18,3	57	34,5	57	34,5	3,83
17	Fırsatların algılanması	10	6,1	9	5,5	41	24,8	60	36,3	45	27,3	3,73
18	Sosyo-ekonomik statü	10	6,1	12	7,3	47	28,5	52	31,5	44	26,6	3,65
19	Boş zamanın algılanma şekli	15	9,1	12	7,3	43	26,1	47	28,4	48	29,1	3,61
20	Geçmiş tecrübe ve deneyimler	17	10,3	15	9,1	34	20,6	48	29,1	51	30,9	3,61
21	Meslek	20	12,1	12	7,3	34	20,6	47	28,5	52	31,5	3,60
22	Çevresel Faktörler(İklim,vb.)	10	6,1	16	9,7	45	27,3	55	33,3	39	23,6	3,58

Sıralama	Faktörler	Çok Az Etki		Az Etki		Orta Düzeyde Etki		Önemli Etki		Çok Önemli Etki		Aritmetik Ortalama
23	İşteki bireysel esnek zaman	10	6,1	19	11,5	45	27,3	56	33,9	35	21,2	3,52
24	Eğitim düzeyi	24	14,5	10	6,1	40	24,2	45	27,3	46	27,9	3,47
25	Ulaştırma aracına sahip olma	16	9,7	23	13,9	38	23,0	43	26,1	45	27,3	3,47
26	Yaş	22	13,3	18	10,9	30	18,2	49	29,7	46	27,9	3,47
27	Teknolojideki gelişmelerin işte ve evde geçirilen zamanı azaltması	17	10,3	16	9,7	42	25,5	54	32,7	36	21,8	3,46
28	Bireyin beden yapısının uygunluğu	27	16,4	9	5,5	35	21,2	53	32,1	41	24,8	3,43
29	Sosyal sınıf	23	13,9	11	6,7	49	29,7	46	27,9	36	21,8	3,36
30	Boş zaman olanaklarının tanıtım ve pazarlaması	17	10,3	23	13,9	44	26,7	49	29,7	32	19,4	3,33
31	Evde çalışma imkanları	13	7,9	19	11,5	63	38,2	47	28,5	23	13,9	3,29
32	Boş zaman faaliyetlerini düzenleyen sosyal politikalar	20	12,1	16	9,7	64	38,8	35	21,2	30	18,2	3,23
33	Evde eğitim imkanı	18	10,9	24	14,5	57	34,6	42	25,5	24	14,5	3,18
34	Bireyin ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin genel sağlık durumu	43	26,1	15	9,1	26	15,7	43	26,1	38	23,0	3,15
35	Etnik yapı	24	14,5	19	11,5	25	35,2	16	23,0	15	15,8	3,13
36	Aile yapısı	31	18,8	24	14,5	41	24,8	32	19,5	37	22,4	3,12
37	Çocuk sahibi olma	46	27,9	13	7,9	33	20,0	29	17,6	44	26,6	3,07
38	Medeni durum	35	21,2	23	13,9	44	26,7	30	18,2	33	20,0	3,01
39	Tıptaki gelişmelerin yaşam süresini artırması	29	17,6	27	16,4	55	33,3	34	20,6	20	12,1	2,93
40	Gelenekler	39	23,6	32	19,4	43	26,1	35	21,2	16	9,7	2,73
41	Kadın ve erkeğin toplumdaki statüsü	50	30,3	26	15,8	38	23,0	34	20,6	17	10,3	2,64
42	Emeklilikte geçirilen süre	45	27,3	38	23,0	44	26,7	24	14,5	14	8,5	2,53
43	Dini inanç	67	40,6	32	19,4	36	21,8	17	10,3	13	7,9	2,25
44	Cinsiyet	74	44,8	25	15,2	40	24,3	18	10,9	8	4,8	2,15
45	İrk	107	64,9	26	15,8	21	12,7	4	2,4	7	4,2	1,65

Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu öğrencilerinden oluşan ve toplam örneklemin %90'ını oluşturan 165 bay ve bayan öğrencinin, 45 değişik faktörün boş zaman tercihleri üzerine etki dereceleri Tablo 2'deki gibidir (Deneklerin yapmış olduğu değerlendirmede; 1= Çok az etki, 2= Az etki, 3= Orta düzeyde etki, 4= Önemli etki, 5= Çok önemli etki şeklinde değerlendirilmiştir.)

Etki derecelerinin hesaplanmasında ve etki derecelerine göre büyükten küçüğe doğru sıralanmasında frekans analizi ve aritmetik ortalama kullanılmıştır. Tablo 2 incelendiğinde; 165 öğrencinin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen en önemli faktörlerin sıralamada baştan sona doğru; özgürlük, bağımsızlık ve kendine güven, sorumluluklar, kişilik yapısı, boş zaman tesislerinin mevcudiyeti-durumu, gelir durumu, boş zaman tesislerinin ulaşılabilirliği... şeklinde olduğu anlaşılmaktadır. Beşli Likert ölçeğinde her bir faktör için yapılan değerlendirmede aritmetik ortalamalarının 4 ve üzeri olması bu olguyu

desteklemektedir. Deneklerin büyük bir yüzdesi, bu faktörlerin boş zaman tercihlerini etkilemede önemli ve çok önemli etkide bulunduğunu belirtmiştir.

Yine Tablo 2'de, deneklerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarına en az etkide bulunan faktörlerin sıralamada sondan başa doğru; ırk, cinsiyet, dini inanç, emeklilikte geçirilen süre, kadın ve erkeğin toplumdaki statüsü ... şeklinde olduğu görülmektedir.

Genel bir değerlendirme yapıldığında; aritmetik ortalamaları 4-5 arası olan faktörlerin, bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarında önemli-çok önemli etkisi olduğu, aritmetik ortalamaları 3-4 arası olan faktörlerin orta-önemli düzeyde etkisi olduğu, aritmetik ortalamaları 2-3 arası olanların az-orta düzeyde etkisi olduğu ve aritmetik ortalaması 1-2 arasında olan faktörlerin ise çok az/az etkisi olduğu belirlenmiştir.

Bireylerin Cinsiyetleri ile Boş Zaman Faaliyetlerine Katılmalarını Etkileyen Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi

Bireylerin cinsiyeti ile boş zaman faaliyetlerine katılmayı etkileyen faktörlerin önem derecesi arasında da farklılık bulunmaktadır. Tablo 3 ve 4, bay ve bayan lisans öğrencilerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen faktörlerin önem derecelerini göstermektedir.

Tablo 3 incelendiğinde, bay öğrencilerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkide bulunan en önemli faktörlerin (aritmetik ortalamaları 4 ve üzeri) “ilk 7 sırada” yer aldığı, en az etkide bulunan faktörün ise (aritmetik ortalaması 2 ve aşağısı) 45.sırada yer alan “ırk” olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3: Bay Lisans Öğrencilerin Boş Zaman Faaliyetlerine Katılmalarını Etkileyen 45 Faktörün Etki Dereceleri, Sıralamaları ve Aritmetik Ortalamaları (N=99)

Sıralama	Faktörler	Çok Etki		Az Etki		Orta Düzeyde Etki		Önemli Etki		Çok Önemli Etki		Aritmetik Ortalama
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
1	Özgürlük, bağımsızlık, kendine güven	6	6,0	2	2,0	12	12,1	23	23,3	56	56,6	4,22
2	Sorumluluklar	3	3,0	6	6,0	9	9,0	36	36,4	45	45,6	4,15
3	Boş zaman tesislerinin mevcudiyeti-durumu	1	1,5	4	6,0	11	16,7	18	27,3	32	48,5	4,10
4	Arkadaş gurupları	5	5,0	6	6,0	15	15,2	27	27,3	46	46,5	4,04
5	Gelir durumu	4	4,0	7	7,0	15	15,2	29	29,3	44	44,5	4,03
6	Sosyal çevre	6	6,0	2	2,0	17	17,2	32	32,4	42	42,4	4,03
7	Kişilik yapısı	6	6,0	8	8,0	13	13,1	24	24,4	48	48,5	4,01
8	Boş zaman tesislerinin ulaşılabilirliği	4	4,0	4	4,0	20	20,2	40	40,4	31	31,4	3,90
9	Tatil süreleri (yıllık/aylık/haftalık)	6	6,0	4	4,0	19	19,2	34	34,4	36	36,4	3,90
10	Boş zaman faaliyetlerine katılmanın sağlık için yararlı olduğu inancı	6	6,0	8	8,0	19	19,2	27	27,3	39	39,5	3,85
11	Hayattan beklenti ve tatmin	8	8,0	6	6,0	19	19,3	28	28,3	38	38,4	3,82
12	Yetenekler	10	10,1	6	6,0	18	18,1	27	27,3	38	38,5	3,77
13	Boş zaman faaliyetlerine katılmanın maliyeti	5	5,0	11	11,2	17	17,2	35	35,4	31	31,2	3,76
14	Kültürel yapı	9	9,0	5	5,0	20	20,2	33	33,4	32	32,4	3,74
15	Çalışma saatleri	5	5,0	12	12,1	23	23,3	30	30,3	29	29,3	3,66
16	Çalışma saatlerinin düzenlenmesi	7	7,0	8	8,0	28	28,3	27	27,4	29	29,3	3,63
17	Çevresel Faktörler (İklim, vb.)	5	5,0	10	10,1	27	27,4	31	31,3	26	26,2	3,63
18	Ulaştırma aracına sahip olma	8	8,0	16	16,2	19	19,2	24	24,3	32	32,3	3,56
19	Sosyo-ekonomik statü	8	8,0	10	10,1	28	28,3	28	28,3	25	25,3	3,52
20	Fırsatların algılanması	9	9,0	7	7,0	29	29,3	33	33,4	21	21,3	3,50
21	Geçmiş tecrübe ve deneyimler	12	12,1	10	10,1	22	22,2	27	27,3	28	28,3	3,49
22	Boş zamanın algılanma şekli	12	12,1	8	8,0	30	30,4	21	21,2	28	28,3	3,45
23	Bireyin beden yapısının uygunluğu	17	17,2	8	8,0	19	19,2	27	27,3	28	28,3	3,41
24	Yaş	15	15,2	11	11,1	18	18,1	28	28,3	27	27,3	3,41
25	Meslek	17	17,1	6	6,0	23	23,3	26	26,3	27	27,3	3,40
26	Sosyal sınıf	13	13,1	5	5,0	33	33,4	25	25,3	23	23,2	3,40
27	Teknolojideki gelişmelerin işte ve evde geçirilen zamanı azaltması	12	12,1	11	11,1	27	27,3	27	27,3	22	22,2	3,36
28	Eğitim düzeyi	20	20,2	5	5,0	23	23,3	24	24,2	27	27,3	3,33

Sıralama	Faktörler	Çok Az Etki		Az Etki		Orta Düzeyde Etki		Önemli Etki		Çok Önemli Etki		Aritmetik Ortalama
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
29	İşteki bireysel esnek zaman	9	9,0	18	18,2	26	26,3	32	32,3	14	14,2	3,24
30	Bireyin ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin genel sağlık durumu	30	30,3	7	7,0	18	18,2	19	19,2	25	25,3	3,10
31	Evde çalışma imkanları	11	11,1	13	13,2	40	40,4	27	27,3	8	8,0	3,08
32	Aile yapısı	18	18,2	19	19,2	23	23,2	17	17,2	22	22,2	3,06
33	Boş zaman faaliyetlerini düzenleyen sosyal politikalar	16	16,2	14	14,2	37	37,3	17	17,2	15	15,1	3,01
34	Boş zaman olanaklarının tanıtım ve pazarlaması	15	15,2	18	18,2	29	29,3	26	26,2	11	11,1	3,00
35	Evde eğitim imkanı	14	14,1	17	17,2	37	37,4	22	22,3	9	9,0	2,94
36	Etnik yapı	17	17,2	16	16,2	33	33,3	22	22,2	11	11,1	2,93
37	Medeni durum	23	23,2	12	12,1	30	30,3	17	17,2	17	17,2	2,92
38	Çocuk sahibi olma	30	30,4	8	8,0	21	21,2	21	21,2	19	19,2	2,90
39	Tıptaki gelişmelerin yaşam süresini artırması	23	23,2	18	18,2	31	31,3	17	17,2	10	10,1	2,72
40	Gelenekler	27	27,4	19	19,2	22	22,2	23	23,2	8	8,0	2,65
41	Emeklilikte geçirilen süre	28	28,3	20	20,2	29	29,3	13	13,2	9	9,0	2,54
42	Kadın ve erkeğin toplumdaki statüsü	37	37,4	13	13,1	27	27,3	16	16,2	6	6,0	2,40
43	Dini inanç	41	41,4	23	23,3	15	15,2	11	11,1	9	9,0	2,23
44	Cinsiyet	51	51,6	12	12,1	21	21,2	10	10,1	5	5,0	2,05
45	İrk	66	66,7	11	11,1	15	15,2	2	2,0	5	5,0	1,67

Tablo 4: Bayan Lisans Öğrencilerin Boş Zaman Faaliyetlerine Katılmalarını Etkileyen 45 Faktörün Etki Dereceleeri, Sıralamaları ve Aritmetik Ortalamaları (N=66)

Sıralama	Faktörler	Çok Etki		Az Etki		Orta Düzeyde Etki		Önemli Etki		Çok Önemli Etki		Aritmetik Ortalama
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
1	Özgürlük, bağımsızlık, kendine güven	3	4,5	2	3,0	3	4,5	12	18,2	46	69,8	4,45
2	Sorumluluklar	1	1,5	-	-	7	10,6	19	28,8	39	59,1	4,43
3	Kişilik yapısı	2	3,0	1	1,5	10	15,2	16	24,2	37	56,1	4,28
4	Hayattan beklenti ve tatmin	1	1,5	2	3,0	10	15,2	20	30,3	33	50,0	4,24
5	Gelir durumu	4	6,0	1	1,5	7	10,6	19	28,8	35	53,1	4,21
6	Boş zaman tesislerinin ulaşılabilirliği	1	1,5	5	7,6	9	13,6	18	27,3	33	50,0	4,16
7	Boş zaman tesislerinin mevcudiyeti-durumu	1	1,5	4	6,0	11	16,7	18	27,3	32	48,5	4,15
8	Çalışma saatlerinin düzenlenmesi	1	1,5	3	4,5	12	18,2	19	28,8	31	47,0	4,15
9	Boş zaman faaliyetlerine katılmanın sağlık için yararlı olduğu inancı	-	-	5	7,6	12	18,2	20	30,3	29	43,9	4,13
10	Çalışma saatleri	2	3,0	2	3,0	12	18,2	20	30,3	30	45,5	4,12
11	Boş zaman faaliyetlerine katılmanın sağlık için yararlı olduğu inancı	-	-	5	7,6	12	18,2	20	30,3	29	43,9	4,10
12	Fırsatların algılanması	1	1,5	2	3,0	12	18,2	27	40,9	24	36,4	4,07
13	Yetenekler	4	6,1	3	4,6	12	18,2	15	22,7	32	48,4	4,03
14	Tatil süreleri (yıllık/aylık/haftalık)	2	3,0	2	3,0	13	19,7	25	37,9	24	36,4	4,01
15	İşteki bireysel esnek zaman	1	1,5	1	1,5	19	28,8	24	36,4	21	31,8	3,98
16	Kültürel yapı	4	6,0	3	4,5	10	15,2	24	36,4	25	37,9	3,95
17	Meslek	3	4,5	6	9,1	11	16,7	21	31,8	25	37,9	3,89

Sıralama	Faktörler	Çok Etki		Az Etki		Orta Düzeyde Etki		Önemli Etki		Çok Önemli Etki		Aritmetik Ortalama
18	Sosyal çevre	3	4,5	4	6,1	13	19,7	24	36,4	22	33,3	3,87
19	Sosyo-ekonomik statü	2	3,0	2	3,0	19	28,8	24	36,4	19	28,8	3,84
20	Boş zamanın algılanma şekli	3	4,5	4	6,1	13	19,7	26	39,4	20	30,3	3,84
21	Boş zaman olanaklarının tanıtım ve pazarlaması	2	3,0	5	7,6	15	22,7	23	34,8	21	31,9	3,84
22	Geçmiş tecrübe ve deneyimler	5	7,6	5	7,6	12	18,2	21	31,8	23	34,8	3,78
23	Arkadaş gurupları	4	6,1	8	12,1	14	21,2	16	24,3	24	36,3	3,72
24	Eğitim düzeyi	4	6,0	5	7,6	17	25,8	21	31,8	19	28,8	3,69
25	Teknolojideki gelişmelerin işte ve evde geçirilen zamanı azaltması	5	7,6	5	7,6	15	22,7	27	40,9	14	21,2	3,60
26	Evde çalışma imkanları	2	3,0	6	9,1	23	34,8	20	30,3	15	22,8	3,60
27	Boş zaman faaliyetlerini düzenleyen sosyal politikalar	4	6,0	2	3,0	27	40,9	18	27,4	15	22,7	3,57
28	Yaş	7	10,6	7	10,6	12	18,2	21	31,8	19	28,8	3,57
29	Evde eğitim imkanı	4	6,0	7	10,6	20	30,3	20	30,3	15	22,8	3,53
30	Çevresel Faktörler (İklim, vb.)	5	7,6	6	9,1	18	27,3	24	36,4	13	19,6	3,51
31	Bireyin beden yapısının uygunluğu	10	15,1	1	1,5	16	24,2	26	39,5	13	19,7	3,46
32	Etnik yapı	7	10,6	3	4,5	25	37,9	16	24,3	15	22,7	3,43
33	Ulaştırma aracına sahip olma	8	12,1	7	10,6	19	28,8	19	28,8	13	19,7	3,33
34	Sosyal sınıf	10	15,1	6	9,1	16	24,2	21	31,8	13	19,8	3,31
35	Çocuk sahibi olma	16	24,3	5	7,6	12	18,2	8	12,1	25	37,8	3,31
36	Bireyin ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin genel sağlık durumu	13	19,7	8	12,1	8	12,1	24	36,4	13	19,7	3,24
37	Tıptaki gelişmelerin yaşam süresini artırması	6	9,0	9	13,7	24	36,4	17	25,8	10	15,1	3,24
38	Aile yapısı	13	19,7	5	7,6	18	27,3	15	22,7	15	22,7	3,21
39	Medeni durum	12	18,2	11	16,7	14	21,2	13	19,7	16	24,2	3,15
40	Kadın ve erkeğin toplumdaki statüsü	13	19,7	13	19,7	11	16,7	18	27,3	11	16,6	3,01
41	Gelenekler	12	18,2	13	19,7	21	31,8	12	18,2	8	12,1	2,86
42	Emeklilikte geçirilen süre	17	25,8	18	27,3	15	22,7	11	16,7	5	7,5	2,53
43	Cinsiyet	23	34,8	13	19,7	19	28,8	8	12,2	3	4,5	2,31
44	Dini inanç	26	39,5	9	13,6	21	31,8	6	9,1	4	6,0	2,28
45	İrk	41	62,2	15	22,8	6	9,0	2	3,0	2	3,0	1,62

Tablo 4 incelendiğinde ise; bayan öğrencilerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını en çok etkileyen faktörlerin (aritmetik ortalaması 4 ve üzeri) “ilk 15 sırada” yer aldığı, en az etkide bulunan faktörün ise (aritmetik ortalaması 2 ve aşağısı) bay öğrencilerde olduğu gibi 45.sırada yer alan “ırk” olduğu

anlaşılmaktadır. Diğer etki derecelerine sahip olan faktörler ve etki dereceleri Tablo 3 ve 4’deki gibidir.

Kikare Testi

Deneklerin her bir faktörün etki derecesi ile ilgili vermiş oldukları cevapların ortalamaları arasında belirgin bir fark olup olmadığını test etmek için

kikare testi kullanılmıştır. Bay ve bayan öğrencilerin her bir faktör için vermiş oldukları yanıtların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılığın düzeyi Tablo 5'deki gibidir.

Tablo 5: Boş Zaman Faaliyetlerine Katılmayı Etkileyen Faktörlerin Cinsiyete Göre Aritmetik Ortalamaları ve Kikare Değerleri

Faktörler	Aritmetik Ortalama			P	Kikare Değeri
	Tamamı	Bay	Bayan		
Aile yapısı	3,12	3,06	3,21	,239	4,61
Arkadaş gurupları	3,91	4,04	3,72	,447	3,70
Bireyin beden yapısının uygunluğu	3,43	3,41	3,46	,153	6,69
Bireyin ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin genel sağlık durumu	3,15	3,10	3,24	,075	10,02
Boş zaman faaliyetlerine katılmanın maliyeti	3,91	3,76	4,13	,223	5,69
Boş zaman faaliyetlerine katılmanın sağlık için yararlı olduğu inancı	3,95	3,85	4,10	,359	4,36
Boş zaman faaliyetlerini düzenleyen sosyal politikalar	3,23	3,01	3,57	,012	12,78*
Boş zaman olanaklarının tanıtım ve pazarlaması	3,33	3,00	3,84	,001	20,30***
Boş zaman tesislerinin mevcudiyeti-durumu	4,12	4,10	4,15	,543	3,08
Boş zaman tesislerinin ulaşılabilirliği	4,01	3,90	4,16	,084	8,22
Boş zamanın algılanma şekli	3,61	3,45	3,84	,059	9,08
Cinsiyet	2,15	2,05	2,31	,281	5,05
Çalışma saatleri	3,84	3,66	4,12	,107	7,60
Çalışma saatlerinin düzenlenmesi	3,84	3,63	4,15	,079	8,36
Çevresel Faktörler (İklim,vb.)	3,58	3,63	3,51	,830	1,48
Çocuk sahibi olma	3,07	2,90	3,31	,101	7,76
Dini inanç	2,25	2,23	2,28	,108	7,58
Eğitim düzeyi	3,47	3,33	3,69	,145	6,83
Emeklilikte geçirilen süre	2,53	2,54	2,53	,728	2,04
Etnik yapı	3,13	2,93	3,43	,039	10,09*
Evde çalışma imkanları	3,29	3,08	3,60	,030	10,71*
Evde eğitim imkanı	3,18	2,94	3,53	,036	10,29*
Fırsatların algılanması	3,73	3,50	4,07	,020	11,72*
Geçmiş tecrübe ve deneyimler	3,61	3,49	3,78	,696	2,21
Gelenekler	2,73	2,65	2,86	,415	3,93
Gelir durumu	4,10	4,03	4,21	,395	4,08
Hayattan beklenti ve tatmin	3,99	3,82	4,24	,236	5,54
İrk	1,65	1,67	1,62	,267	5,20
İşteki bireysel esnek zaman	3,52	3,24	3,98	,001	19,41***
Kadın ve erkeğin toplumdaki statüsü	2,64	2,40	3,01	,008	13,79**
Kişilik yapısı	4,12	4,01	4,28	,350	4,43
Kültürel yapı	3,83	3,74	3,95	,827	1,49
Medeni durum	3,01	2,92	3,15	,490	3,41
Meslek	3,60	3,40	3,89	,079	8,38
Özgürlük, bağımsızlık, kendine güven	4,31	4,22	4,45	,353	4,41
Sorumluluklar	4,26	4,15	4,43	,159	6,59
Sosyal çevre	3,96	4,03	3,87	,538	3,11
Sosyal sınıf	3,36	3,40	3,31	,553	3,02
Ulaştırma aracına sahip olma	3,47	3,56	3,33	,218	5,75
Sosyo-ekonomik statü	3,65	3,52	3,84	,249	5,39
Tatil süreleri (yıllık/aylık/haftalık)	3,95	3,90	4,01	,909	1,00
Teknolojideki gelişmelerin işte ve evde geçirilen zamanı azaltması	3,46	3,36	3,60	,420	3,89
Tıptaki gelişmelerin yaşam süresini artırması	2,93	2,72	3,24	,109	7,55
Yaş	3,47	3,41	3,57	,935	,822
Yetenekler	3,87	3,77	4,03	,699	2,20

*P≤0,05 ise; önemli düzeyde, **P≤0,01 ise; çok önemli düzeyde, ***P≤0,001 ise; ileri düzeyde farklılık olduğunu göstermektedir.

Tablo 5 incelendiğinde;

- “Boş zaman faaliyetlerini düzenleyen sosyal politikalar, emeklilikte geçirilen süre, etnik yapı, evde eğitim imkanı, fırsatların algılanması” faktörlerinin etki dereceleri ortalamalarının (aritmetik ortalama) bay ve bayanlara göre önemli fark gösterdiği (*P≤0,05)
- “Kadın ve erkeğin toplumdaki statüsü” faktörünün etki dereceleri ortalamalarının bay ve bayanlara göre çok önemli fark gösterdiği (**P≤0,01),
- “Boş zaman olanaklarının tanıtım ve pazarlaması ve işteki bireysel esnek zaman” faktörlerinin etki dereceleri ortalamalarının bay ve bayanlara göre ileri düzeyde fark gösterdiği (**P≤0,001) belirlenmiştir.

Kikare testi sonuçları, her bir 45 faktörün bay ve bayanlarda farklı düzeyde etkide bulunmakla birlikte, bu faktörler için yapılan değerlendirmelerinin bazılarında önemli, çok önemli ve ileri düzeyde farklılıklar olduğunu göstermiştir.

Genel olarak değerlendirme yapıldığında, her bir faktörün etki derecesinin bayanlarda daha fazla olduğu görülmektedir. Yani bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen faktörlerin etki dereceleri bayanlar üzerine daha fazladır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İnsanların boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Yapılan bu çalışma, belirlenen her bir faktörün etki derecesinin cinsiyete göre farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur.

Tablo 2’den de görüldüğü gibi; cinsiyetin boş zaman faaliyetlerine katılmayı etkileyen 45 faktör arasında yer alması ve aritmetik ortalamasının 2.15 olması, cinsiyetin boş zaman faaliyetlerine katılmada az düzeyde de olsa etkisi olduğunu göstermektedir. Değişik çapraz tablolar oluşturularak (yaş’a, gelir durumuna, eğitim düzeyine, vb.), boş zaman faaliyetlerine katılmayı etkileyen 45 faktörün ele alınan değişkenlere göre farklılık gösterdiğini belirlemek olasıdır. Çıkacak olan bu sonuçlar, boş zaman değerlendirmesi konusunda araştırmalar yapan kurum ve kuruluşlara veri teşkil edecektir.

Boş zaman endüstrisinin büyük bir endüstri olması (turizm, rekreasyon vb.); bireylerin boş zaman tercihlerini ne şekilde değerlendirdiklerini ve bu değerlendirmede etkili olan faktörlerin ayrıntılı analizini gerektirmektedir. Boş zamanları değerlendirmenin aynı zamanda bireyin ve toplumun sağlığı ile de ilgili olması, yapılacak olan benzer

çalışmaların bu konuda oluşturulacak gerçekçi politikalara katkıda bulunacağını göstermektedir.

Bu çalışma sadece sınırlı sayıda lisans öğrencilerini kapsadığı için, toplumun diğer kesimlerine yönelik benzer çalışmaların yapılması, boş zaman ve boş zaman değerlendirme ile ilgili konuların daha anlaşılır hale gelmesine yardımcı olması açısından diğer araştırmacılara tavsiye edilmektedir.

KAYNAKÇA

ADLER, P., A., & ADLER, P. (1999): “Work; Leisure.” *Sociological Perspectives*, 42(3), pp.369-402.

ALTERGOOT, K., & MCCREEDY, C.C. (1993): “Gender and Family Status Across the Life: Constraints of Five Types of Leisure.” *Loisiret Societe/Society and Leisure*, 16(1), pp.151-180.

ARCHER, J., & MCDONALD, M. (1990): “Gender Roles and Sports in Adolescent Girls.” *Leisure Studies*, 9, pp.225-240.

BALLO, J., DAWSON, D., & HARRINGTON, M. (1991): “The Leisure Experience of Women in Ontario.” *Journal of Applied Recreation Research*, 26, pp.57-74.

CARRINGTON, B., CHIVERS, T., & WILLIAMS, T. (1987): “Gender, Leisure and Sport: A Case Study of Young People of South Asian Descent.” *Leisure Studies*, 6, pp.265-278.

CULP, R. H. (1998): “Adolescent Girls and Outdoor Recreation: A Case Study Examining Constraints and Effective Programming.” *Journal of Leisure Research*, 30(3), pp.356-379.

DATTILO, J., DATTILO, A.M., SAMDAHL, D.M., & KLEIBER, D.A. (1994): Leisure Orientations and Self-esteem in Women with Low Income Who are Overweight. *Journal of Leisure Research*, 26, pp.23-38.

DEMİR, C. ve CEVIRGEN, A. (2006). *Turizm ve Çevre Yönetimi: Sürdürülebilir Gelişme Yaklaşımı*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.

FREYSINGER, V.J. (1995): “The Dialectics of Leisure and Development for Women and Men in Mid-life: An Interpretive Study.” *Journal of Leisure Research*, 27(1), pp.61-84.

HALL, C.M., & PAGE, S.J. (1999): *The Geography of Tourism and Recreation:*

- Environment, Place and Space, London, and New York: Routledge.
- HENDERSON, K. A. (1990): "Anatomy is not Destiny: A Feminist Analysis of the Scholarship on Women's Leisure." *Leisure Sciences*, 12, pp.229-236.
- HENDERSON, K. A., & BIALESCHKI, M. D. (1993): "Negotiating Constraints to Women's Physical Recreation." *Society and Leisure*, 16, pp.389-412.
- HENDERSON, K. A., & BIALESCHKI, M. D. (1991): "A Sense of Entitlement to Leisure as Constraint and Empowerment for Women." *Leisure Sciences*, 13, pp.51-65.
- HENDERSON, K. A., BIALESCHKI, M. D., SHAW, S. M., and FREYSINGER, V.J. (1996): *Both Gains and Gaps: Feminist Perspectives on Women's Leisure*. State College, PA: Venture Publishing, Inc.
- HENDERSON, K.A. (1995): "Women's Leisure: More Truth than Facts?" *World Leisure and Recreation*, 37(1), pp.9-13.
- HUDSON, S. (2000): "The Segmentation of Potential Tourists: Constraint Differences between Men and Women." *Journal of Travel Research*, 38(4), pp.363-368.
- JAMES, K. (1995): *Ownership of Space: Its Impact on Recreational Participation of Young Women*. Perth, Western Australia: Edith Cowan University, Department of Leisure Sciences.
- KANE, M.J. (1990): "Female Involvement in Physical Recreation: Gender Role as Constraint." *Journal of Physical Education, Recreation, and Dance*, 61, pp.52-56
- KARAKUÇUK, S. (1995). *Rekreasyon, Boş Zaman Değerlendirme*, Ankara: Seren Matbaacılık.
- KELLY, J. R., & KELLY, J. R. (1994): "Multiple Dimensions of Meaning in the Domains of Work, Family, and Leisure." *Journal of Leisure Research*, 26(3), pp.250-274.
- KHAN, A.D. (1997): "Leisure and Recreation Among Woman of Selected Hill-Farming Families in Bangladesh." *Journal of Leisure Research*, 29(1), pp.5-20.
- KUNZ, J.L., & GRAHAM, K. (1996): Life Course Changes in Alcohol Consumption in Leisure Activities of Men and Women. *Journal of Drug Issues*, 26, pp.805-827.
- MIECZKOWSKI, Z. (1990): *World Trend in Tourism and Recreation*, New York: Peter Lang Publishing.
- MOCCIA, F.D. (2000): "Planning Time: An Emergent European Practice." *European Planning Studies*, 8(3), pp.367-376.
- NELSON, M. B. (1994): *The Stronger Women get the More Men Love Football: Sexism and the American Culture of Sports*. New York: Avon.
- ÖZDAMAR, K. (1999): *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi*, (2.Baskı), Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- RUSSELL, R. V., & FRANCES, K. S. (1996): "Leisure as Burden: Sudanese Refugee Women." *Journal of Leisure Research*, 28(2), 108-121.
- SAGÇAN, M. (1986): *Rekreasyon ve Turizm*, İzmir: Cumhuriyet Basımevi.
- SAMDAHL, D.M. (1991): "Issues in the Measurement of Leisure: A Comparison of Theoretical and Connotative Meanings." *Leisure Sciences*, 13, pp.33-49.
- SEARLE, M.S., & JACKSON, E.L. (1995): Socioeconomic Variation in Perceived Barriers to Recreation Participation Among Would be Participants. *Leisure Sciences*, 7, pp.227-249.
- SHAW, S. M. (1994): "Gender, Leisure, and Constraint: Towards a Framework for the Analysis of Women's Leisure." *Journal of Leisure Research*, 26 (1), pp.8-22.
- STEWART, W. P. (1998): "Leisure as Multiphase Experiences: Challenging Traditions." *Journal of Leisure Research*, 30(4), pp.391-400.
- WARREN, K. (1990): Women's outdoor adventures. In Miles, J. C., & Priest, S. (Eds.), *Adventure education* (pp.411-417). State College, PA: Venture.
- WESTON, S.A. (1996): *Commercial Recreation and Tourism, An Introduction to Business Oriented Recreation*, USA: Brown & Benchmark Publishers.